

Oppgave 1.

I denne oppgaven vil jeg først diskutere rundt begrepet merinnsyn, og gi eksempler på to lover med relevans ift til begrepet. Jeg vil så presentere flere sentrale bestemmelser i offentliglova, og legge særlig fokus på hovedregler, definisjoner og unntak. Til slutt vil jeg sammenligne offentleglova med Miljøinformasjonsloven, og belyse likheter og ulikhetene mellom dem, samt diskutere unntakene i Miljøinformasjonsloven.

Begrepet merinnsyn i saksbehandling bygger på et prinsipp om at forvaltninga alltid skal vurdere å gi borgerne mer innsyn enn det de har krav på. Dette underbygger borgernes rettssikkerhet, og styrker demokratiet. Offl. § 1 definerer formålet med loven som "*å leggje til rette for at offentleg verksemd er open og gjennomsiiktig, for å slik å styrke informasjons- og ytringsfridommen den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta. Lova skal også leggje til rette for vidarebruk av offentleg informasjon.*"

Den mest sentrale lovregel finner vi i Offl. § 11, hvor en kan lese "*Når det er høve til å gjere unntak frå innsyn, **skal** organet likevel vurdere å gi heilt eller delvis innsyn. Organet **bør** gi innsyn dersom omsynet til offentleg innsyn veg tyngre enn behovet enn unntak.*"

Offl. § 11 forteller oss at et organ alltid skal vurdere å gi videre innsyn, og bør gjøre det dersom det vil være fordelaktig. I formålet kan vi også merke oss ordlyden "leggje til rette for." Et organ skal alltid strekke seg etter å være så åpent som mulig, og skal ikke være til hinder for borgere, men til hjelp, for å sikre openhet og gjennomsiiktighet i forvaltninga. Jeg merker meg også ordlyden "skal" i Offl. § 11 første punktum, og ordlyden "bør" i andre punktum. Det er opp til forvaltningens frie skjønn å avgjøre om de ønsker å gi videre innsyn, men de har en plikt til å vurdere å gjøre det.

Vi finner en lignende ordlyd som i Offl. § 11 i Fvl. § 18 andre ledd: "*Når det er høve til å gjere unntak frå innsyn, skal organet likevel vurdere å gi heilt eller delvis innsyn. Organet bør gi innsyn dersom omsynet til offentleg innsyn veg tyngre enn behovet enn unntak.*" En bør merke seg at bestemmelsen i Fvl. retter seg mot en part, definert i Fvl. § 2 som "*en person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder.*" Det kommer også frem at innsynet gjelder "**sakens** dokumenter," av første punktum. Bestemmelsen i Fvl. har altså et noe mindre virkeområde, men underbygget bestemmelsen i Offl. § 11 som retter seg mot borgere generelt.

Offentliglova har som hovedregel at "*Saksdokument, journaler og liknande register for organet er opne for innsyn dersom ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med hjemmel i lov. Alle kan kreve innsyn i saksdokument og liknande register til organet hos vedkommande organ.*" For å forstå omfattningen av Offentliglova kan vi lese i § 2 at "*Lova gjeld for a) staten, fylkeskommunane og kommunane b) andre rettssubjekt i saker der dei gjer enkeltvedtak eller utferdar forskrift c) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigardel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet, d) sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har rett til å velje meir enn halvparten av medlemmene med røysterett i det øvste organet i rettssubjektet.*" Loven omhandler altså Statens organ, samt bedrifter de styrer, direkte eller indirekte. Loven gjelder ikke for uavhengige næringsdrivande. Offl. § 4 bidrar også til å klargjøre omfanget av loven. Her defineres saksdokument som "*dokument som er komme inn til eller lagde fram for eit organ, eller som organet sjølv har oppretta, og som gjeld ansvarsområdet eller verksemda til organet,*" og organ som "*alle verksemdar som lova gjeld for.*"

Offentleglova favner videre enn Forvaltningsloven, som i hovedsak favner over dokumenter som er knytta ovenfor en sak, og bare for part,

Det finnes en rekke unntak knytta til hovedregelen i Offentleglova. Disse finnes i Kapittel 3 Unntak frå innsynsretten. Blant unntaka finner vi blant annet unntak for opplysninger som er underlagt teieplikt (eks. § 13), organinterne dokument (eks. § 15), og unntak knytta til Norges forsvar og sikkerhet (eks. § 21) og utenrikspolitiske interesser og forhandlingsposisjon (eks. § 20 og § 23.) En kan også merke seg § 27 som bla. fastsetter som fastsetter at det skal være hjemmel i lov for å nekte innsyn, jamfør Legalitetsprinsippet.

I Offl. § 13 kan en lese at "*Gjeld innsynskravet eit dokument som inneheld opplysningar som er undelagde teieplikt, og denne plikta fell bort dersom den som har krav på tystnad samtykkjer, **skal** innsynskravet saman med ei **eventuell** grunngivning på oppmodning leggjast fram for ein høvelig frist til å svare.*" Her ser vi et eksempel på hvordan en kan gå frem for gi merinnsyn. En kan igjen merke seg ordvalget. Skal viser til at det er en plikt, mens eventuell åpner for skjønn.

Miljøinformasjonsloven er en egen særlov om nettopp miljøinformasjon. I Mlinfl. § 1 kan ein lese "*Denne loven har til formål å sikre*

allmennheten tilgang til miljøinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å bidra til vern av miljøet, å verne seg selv mot helse- og miljøskade og å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål. Loven skal også fremme allmennhetens mulighet for å delta i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet." En ser her flere likheter med Offentleglova. Begge har som formål å styrke den demokratiske prosessen og rettssikkerhet. Mens Offentleglova i stor grad fokuserer på borgernes rettssikkerhet, skiller Miljøinformasjonsloven seg ut, med et at den også skal bidra til vern av miljø, og sikre miljøets rettssikkerhet. En annen likhet er omfanget av hvem som har rett på informasjon. I Miljøinformasjonsloven er det "allmennheten," og i Offentleglova er det "ålmenta." Begge ønsker også å øke muligheten for bidrag til og kontroll av forvaltningen: Vi kan merke oss "påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål" og "fremme allmennhetens mulighet for å delta i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet i Mlinfl. § 1 og "styrke informasjons- og ytringsfridommen den demokratiske deltakinga, rettstryggleiken for den enkelte, tilliten til det offentlege og kontrollen frå ålmenta," i Offl. § 1.

Det finnes også en rekke ulikheter mellom Miljøinformasjonsloven og Offentleglova. De **viktigste forskjellene kan oppsummeres som at Miljøinformasjonsloven gir en rett på mer informasjon på en mindre område enn Offentleglova.** Miljøinformasjonsloven begrenser seg til miljøinformasjon, definert i Mlinfl. § 2 som "*faktiske opplysninger og vurderinger om a) miljøet, b) faktorer som påvirker eller kan påvirke miljøet, herunder planlagte og iverksatte tiltak eller aktiviteter i miljøet, produkters egenskaper eller innhold, forhold ved drift av virksomhet, og administrative avgjørelser og tiltak, herunder enkeltavgjørelser, avtaler, regelverk, planer, strategier og programmer, samt tilhørende analyser, beregninger og forutsetninger, c) menneskers helse, sikkerhet og levevilkår i den grad de påvirkes eller kan bli påvirket av tilstanden i miljøet eller faktorer som nevnt i bokstav b.*" Offentleglova begrenser ikke tilgangen til informasjon, til informasjon innenfor et bestemt område på samme måte.

Miljøinformasjonen har et større virkeområde enn Offentleglova. Rekkevidden er definert i Mlinfl. § 5, og inkluderer "*Bestemmelsene i kapittel 3 kommer til anvendelse på offentlige organer. Med offentlige organ menes. a) ethvert forvaltningsorgan som er omfattet av offentliglova § 2" samt "b. rettssubjekter som utøver offentlige funksjoner eller tilbyr tjenester til allmennheten, og som er kontrollert av et organ som faller inn under bokstav a. [...] c) rettssubjekter som ved lov, forskrift eller på oppdrag av organer som faller inn under bokstav a eller b, har til oppgave å utføre offentlige funksjoner eller tilby tjenester til allmennheten som vedrører miljøet . [...] (2) Bestemmelsene i kapittel 4 kommer til anvendelse på all annen offentlig eller **privat** virksomhet, herunder **næringsvirksomhet** og annen organisert virksomhet.*" Miljøinformasjonsloven begrenser seg altså ikke til offentlige organer, men inkluderer privat virksomhet og næringsvirksomhet. Miljøinformasjonsloven åpner altså for at allmennheten også kan kreve miljøinformasjon som definert i § 2 fra bedrifter som Bergans og Rema 1000.

I Mlinfl § 10 kommer det frem at "*Enhver har rett til å få miljøinformasjon fra et offentlig organ, så langt informasjonen foreligger hos vedkommende organ eller omfatter organets kunnskapsplikt etter §§ 8 eller 9, og det ikke er gjort unntak fra informasjonsretten etter loven her.*" Borgere har altså rett til å få miljøinformasjon, som definert i § 2, fra offentlige organ, som definert i § 5, så lenge miljøinformasjonen **foreligger**, som i andre ledd forklarer er når informasjonen " a) er i det offentlige organets besittelse, eller b) oppbevares av en fysisk eller juridisk person på vegne av det offentlige organet." Mlinfl § 10 gir også allmennheten krav på informasjon som ikke foreligger hos organet, men som organet har ansvar for å ha og tilgjengeliggjøre, som beskrevet i §§ 8 og 9 ("*Forvaltningsorganer som nevnt i § 5 første ledd bokstav a skal på et overordne nivå ha miljøinformasjon som er relevant i forhold til sine egne ansvarsområder og funksjoner, og gjøre denne informasjonen allminnelig tilgjengelig.*" og "*Enhver virksomhet som omfattes av kapittel 3 og 4, plikter å ha kunnskap ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en **ikke ubetydelig** påvirkning på miljøet.*"). Dersom organet mangler denne informasjonen, er det organets plikt å skaffe seg informasjonen, og dele den videre. Slike bestemmelser finner vi ikke i Offentleglova, innsyn knyttes da bare til eksisterende dokument. En kan merke seg formuleringen ikke ubetydelig i § 9. Det finnes altså en nedre terskel for viktigheten av påvirkningen, og den upresise formuleringen åpner for at forvaltningen kan bruke sitt skjønn for å avgjøre hvor denne går.

Det finnes unntak også for Mlinfl., men det er betydelig færre. De viktigste for offentlig forvaltning finnes i § 11. En kan avslå dersom det er "et reelt og saklig behov for det i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentliglova." Det finnes altså likheter i vilkår for unntak mellom de to lovene. En må likevel se første ledd hvor en finner bestemmelsen, i sammenheng med andre ledd, som bestemmer at hensynene skal "veies mot de interessene som ivaretas ved et avslag. Dersom de miljø- og samfunnsmessige interessene veier tyngst, skal informasjonen utleveres." Miljøinformasjonen legges, ikke overraskende, større vekt på hensynet til miljø og samfunn, og krevet at det tas med i betraktningen. Det finnes ikke sted i Offl.

Kapittel 4 omhandler kravene knytta til utlevering av miljøinformasjon for private virksomheter. Et tilsvarende kapittel finnes ikke i Offl, da den ikke har privat virksomhet som sitt virkeområde. Også her finner en unntak, de er i hovedsak knytta til åpenbar urimelighet, og informasjon som vi være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde. Her har vi upresis ordlyd. Dette har ført til at bla. Løvenskiold har forsøkt å benytte seg av unntaket i bokstav c. Dette ble avvist av Høyesterett, som mente at informasjon knyttet til gammelskog ikke er av konkurransemessig betydning.

Oppgave 2.

I denne oppgaven skal jeg redegjøre for Domstolens rett til å overprøve forvaltningens skjønn. Jeg vil først gi en kort introduksjon til hva Domstolene vanlig prøver. Jeg vil også belyse noen av formålene ved forvaltningsskjønn. Etterpå vil jeg presentere noen feil som alltid fører til overprøving og ugildighet, samt diskutere moment som fører til at Domstolene trekker seg tilbake. Tilslutt vil jeg diskutere momenter og eksempler av myndighetsmisbruk, og gi eksempler på når Domstolene har valgt å overprøve forvaltningen på bakgrunn av dette.

Domstolene kontrollerer forvaltningen, men prøver sjeldent forvaltningens skjønn. Forvaltningsskjønn anses som politisk, og en ønsker å holde det avskilt fra Domstolene, med tanke på bla. maktfordelingsprinsippet - Domstolene skal ikke ha mulighet til å avgjøre alt. I stedet prøver Domstolene prøver i hovedsak rammene for skjønn, og kontrollerer forvaltningens kompetanse: personelle kompetansen (Eks. Har riktig person eller organisasjon tatt avgjørelsen? Har delegering foregått riktig?), prosessuelle kompetansen (Eks. Har høring funnet sted?) og den materielle kompetansen (Eks. Er riktig lov brukt?).

Forvaltningsskjønn er skjønn som kan tas i bruk når at lover legger til rette for at forvaltningen skal ha rom til å treffe flere avgjørelser. Et eksempel på dette er når loven åpner for muligheten for at flere vedtak kan treffes, "Dersom x, så kan y eller z inntreffe." Eks. Vedkommende skal vedlegges bøter **eller** fengselsstraff. Et annet eksempel er når loven åpner for at forvaltningen **kan, ikke må**, treffe en avgjørelse. Eks. "Dersom vilkårene er oppfylt, **kan** forvaltningen velge å gi dispensasjon. Merk her at forvaltningen ikke er pliktig til å gi dispensasjon - de kan velge å la være, uten hjemmel fra noen annen lov.

Forvaltningsskjønn finnes, slik at en kan være fleksibel, og tilpasse avgjørelser til den aktuelle saken, eller parten. Forvaltningsskjønn sørger også for at lover lettere kan favne over flere tilfeller og saker, og kan tilpasses tiden, sosiale forhold, og ikke minst politikk.

Dersom forvaltningens skjønn og avgjørelse bygger på feil i fakta, vil dette alltid føre til at Domstolene anser vedtaket som ugyldig. Et eksempel på dette fant sted, da forvaltningen nektet en drosjesjåfør bevilgning, på bakgrunn av at vilkåret om bilens stand ikke var god nok. Bilen var perfekt vedlikeholdt, og vedtaket ble derfor automatisk funnet ugyldig.

Domstolene kan prøve skjønn, og velger i enkelte tilfeller å gjøre nettopp dette, både for subsumpsjonskjønn og forvaltningsskjønn. Domstolenes vilje til å prøve skjønn avhenger av i hvor stor grad saken er preget av **politikk og teknisk ekspertise**. Jo større preg, jo mer verger domstolene seg. Domstolene prøver i hovedsak skjønn når skjønnet kan knyttes til **myndighetsmisbruk**.

Dersom forvaltningens avgjørelse og skjønn er begrunnet på **vilkårlighet**, vil det være aktuelt for Domstolene og prøve og kontrollere avgjørelsen. Vilkårlighet inntreffer når avgjørelsen er begrunnet på tilfeldigheter. Vilkårlighet inkluderer også når grunnlaget for avgjørelsen bygger på tilfeldigheter, og kan inkludere tilfeller hvor det er lagt uforsvarlig stor vekt på visse (tilfeldige) hensyn.

Dersom forvaltningen ved deres skjønnbruk er skyldig av **usaklig forskjellsbehandling**, vil dette også kunne prøves av Domstolene. Forskjellsbehandling i seg selv er ikke ulovlig, dersom den ansees som saklig. (Eks. Når ulike mennesker behandles av like regler, kan det gi ulikt resultat. Et eksempel her er sosiale tjenester. Det er en saklig forskjellsbehandling at bare syke har rett på visse omsorgstjenester.) Usaklig forskjellsbehandling, er på den andre siden ikke lov. Det er ikke avgjørelsen i seg selv som er ulovlig, men ulovlighet blir synliggjort når en sammenligner resultatet med resultater fra tilsvarende saker. Dersom fire sender inn en søknad etter en frist, men bare en får avslag på grunnlag av dette, vil det være et eksempel på usaklig forskjellsbehandling. Prinsippet om lik behandling er blant annet festet i Grunnloven, GrL § 98 "*Alle er like for loven. Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.*"

Dersom forvaltningen har tatt hensyn til **utenforliggende hensyn**, vil dette også prøves av domstolen. Hvilke hensyn det skal tas hensyn til, er noen ganger oppgitt i lov. Andre ganger er det lagt ned forbud mot å vektlegge visse hensyn. Personlige forhold som religion, politisk ståsted, og kjønn, er eksempel på hensyn som aldri skal vektlegges, eneste unntak vil være kjønn ift. kjønnskvoltering. Et kjent tilfelle hvor Domstolene overprøvde utenforliggende hensyn, fant sted under Georgs-dommen. Forvaltningen nektet da restauranten Georgs skjenkebevilling på bakgrunn av konflikt mellom fagforening og restaurantens ledelse, noe som var et utenforliggende hensyn å vektlegge mtp lov.

Grov urimelighet er en form for myndighetsmisbruk, som ofte påberopes, mens som sjeldent finner sted. Grov urimelighet finner sted når konsekvensene for part er ansett som for store, forholdene tatt i betraktning. Domstolene fant forvaltningen skyldig i grov urimelighet da drosjesjåfører ble nektet ny bevilgning, på bakgrunn av et passivt medlemskap i NS. Selv om medlemskapet i NS kunne bli ansett som landsforræderi, var konsekvensen, å miste leverebrødet, alt for stor, når en tok de faktiske forholdene tatt i betraktning.

Oppgave 3.

Jeg skal i denne oppgaven undersøke påstanden om at Arne er inhabil i saken. Jeg må først fastslå om Fvl. § 6 om habilitet er gjeldene for Arne. Arne er leder i sitt eget **private** konsulentfirma. Han ansees derfor ikke som en offentlig tjenestemann if. Fvl. § 2 bokstav d, som definerer en offentlig tjenestemann som "en embetsmann eller en annen som er ansatt i statens eller en kommunens tjeneste." Fvl. § 10 bestemmer dog at habilitetsreglene gjelder for Arne, da han "utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan," i dette tilfellet kommunen, som per Fvl. § 1 regnes som et forvaltningsorgan ("et hvert organ for stat eller kommune").

Det kommer frem av Fvl. § 6 at en offentlig tjenestemann er ugild bla. når han selv er part i saken, eller når han er i slekt eller svogerskap med en part i opp- eller nedstigende linje, eller i sidelinje så nær som søsken. Jeg regner ikke Berit som part i saken, da hun ikke selv søker om skjenkebevilling. Berit eier dog via. Investeriet AS 40% av aksjene i Lillevik Kro.

Siden ingen av vilkårene for ugildhet i første ledd er oppfylt, vil jeg se nærmere på vilkårene i andre ledd: "Likså er han ugild når andre **særegne forhold** foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal det legges vekt på om avgjørelsen kan innebære **særlig fordel**, tap eller **ulempe** for ham selv eller **noen som han har nær personlig tilknytning** til." Jeg mener at at Berit er en person Arne har nær tilknytning til. Hun er hans fremtidige svigermor, og farens samboer i fire måneder. At skjenkebevillingen vil føre til særlig fordel for Berit - hun eier tross alt en ikke ubetydelig 40% av aksjene i Lillevik Kro AS.

Jeg vil også påpeke at innvilging av skjenkebevilling vil føre til særlig fordel for Stein, Arnes far. Jeg vil argumentere for at mangel på alkohol under bryllupet for mange vil oppleves som en særlig ulempe. At Stein har en nær personlig tilknytning til sin egen far, stiller jeg ikke spørsmål ved. Jeg stiller heller ikke spørsmål rundt vilkåret om "særegne forhold." At vedtaket kan påvirke økonomien til din fremtidlige svigermor, og påvirke din fars bryllup, som du skal i om åtte uker, er ikke typiske forhold - de er særegene.

Fvl § 6 bestemmer også at "Det skal også legges vekt på om ugildshetsinnsigelse er eist av en part." Jeg anser i dette tilfellet Ole Ronny Festviks e-post som en form som ugildshetsinnsigelse. Jeg vil ikke definert Ole Ronny som part i følge § 2 e., siden avgjørelsen ikke retter seg direkte mot ham, og saken ikke direkte gjelder han, men mener han har rettslig klageinteresse, og at innsigelsen jamfør Tvisteloven § 1-3 andre ledd. E-posten bør derfor vektlegges.

Jeg konkluderer derfor med at Arne er inhabil i saken.